

Reactie op Hans Blom (22 juli 2022)

BARBARA HENKES

AMSTERDAM, 7 augustus 2022

Beste redactie,

Graag wil ik jullie complimenteren met het inrichten van een nieuwe rubriek ‘Brieven aan de redactie’ op de website van BMGN – LCHR, toen het discussiedossier en de replieken van Ad van Liempt en vooral van Rudolf Dekker en Hans Renders zoveel reacties losmaakten. Men zou die vele reacties kunnen omarmen als een succes: de beoogde discussie komt tot stand, zo lijkt het. Toch is het jammer dat de reacties (inclusief die van mijzelf) tot nog toe vooral een ‘correctieve’ vorm hebben aangenomen in de zin van: wat daar door X of Y wordt gesuggereerd of geschreven is onjuist, dan wel fout geannoteerd. Enkele reacties eindigen met vragen. Het zou mooi zijn als die vragen aanleiding waren voor een meer inhoudelijke discussie.

Mij lijkt het in dit verband de moeite waard om inhoudelijk in te gaan op de reactie van Hans Blom. Daarin komt hij terug op zijn ‘ongelukkige formulering’ in zijn recensie uit 2001 van *Grijs verleden* van Chris van der Heijden en corrigeert hij zichzelf. Blom stelt dat hij met de uitspraak dat ‘de politieke en morele dimensie maar beter op de achtergrond kan blijven’ bedoelde dat de ‘politieke en morele appreciaties van de auteur’ beter zo ver mogelijk op de achtergrond kunnen blijven. En hij vervolgt: ‘De morele dimensies, die in deze fase van het verleden aan de orde waren, zijn uiteraard zeer relevant’. Met andere woorden: de morele dimensies waar de historische subjecten destijds mee te maken kregen moeten wel meegewogen worden, maar die van de geschiedschrijver zelf zouden niet mee mogen doen. En dat – die morele dimensie, of beter gezegd de morele verantwoordelijkheid van de geschiedschrijver – was nu precies de thematiek die ik in mijn bijdrage aan het discussiedossier over ‘de historicus als *implicated subject*’ aan de orde stelde.

Misschien vond Blom dat binnen het bestek van zijn reactie, waarin hij zich op Dekker richtte, geen plaats was voor een verder uitwerken van zijn alternatieve inzet. Het voor hem kennelijk cruciale onderscheid tussen het ‘grijs’ van Van der Heijden en zijn eigen ‘veelkleurigheid’ blijft zo zonder nadere toelichting. Dat geldt eveneens voor de wijze waarop hij de kritiek van

Maarten Brands gepareerd zou hebben. Blom is bepaald niet de eerste de beste waar het gaat om de geschiedschrijving van de bezettingsperiode. Daarom zou ik het bijzonder op prijs stellen als hij alsnog nader op die thematiek zou willen ingaan, toegespitst op de vraag of hij meent dat de historicus in een moreel vacuüm kan opereren als het gaat om een gewelddadig verleden. En zo ja: hoe dan?

Bij voorbaat dank voor een reactie en met vriendelijke groet,

Barbara Henkes